

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
ΤΕΥΧΟΣ 10
ΜΑΪΟΣ 1994
ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ 800 ΔΡΧ.

Έντεια

Ανθρωποι Διαχρονικά: "Ημέρα Γνωριμίας" στο Ανάκτορο Πετρά

του Δρ. MICHAEL WEDDE*

Το χάσμα μεταξύ της ανασκαφής και της έκθεσης των ευρημάτων στο Μουσείο έχει άνισο πλάτος, ανάλογα με τους σκοπούς της αρχαιολογικής έρευνας, κυριαρχόμενο από ελάχιστο ως τεράστιο. Ελάχιστο όταν η ανασκαφή χρησιμεύει ως μέσον εύρεσης θησαυρών, πολύ μεγαλύτερο όταν η ανασκαφή αποτελεί εργαλείο απόκτησης γνώσεων για το παρελθόν. Πάρα πολύ συχνά τα ευρήματα φθάνουν στις βιτρίνες χωρίς να έχουν μελετηθεί, χωρίς να έχουν δημοσιευθεί, κακοπλυμένα και κακοσυντηρημένα. Πάρα πολύ σπάνια αυτά αποτελούν αντικείμενο εξαντλητικής ανάλυσης πριν από την έκθεσή τους.

Η "Ημέρα γνωριμίας" με τον Πετρά, στις 3 Αυγούστου 1993 είχε σκοπό την παρουσίαση στο ευρύτερο κοινό της δουλειάς του αρχαιολόγου, αποτέλεσε προσπάθεια να δειχθεί ο δρόμος που διανύει το υλικό που έρχεται στο φως από την επιστημονική έρευνα, από το πρωτογενές περιβάλλον του, μέσω της συντήρησης, της τεκμηρίωσης και της μελέτης, μέχρι να φθάσει στην έκθεση του Μουσείου και στον μη ειδικό επισκέπτη. Περιλάμβανε ξενάγηση στον αρχαιολογικό χώρο και τη μόνιμη έκθεση του Μουσείου Σητείας, καθώς και ευκαιρία να δει κανείς τα ευρήματα που δεν είναι γενικά προστά στο κοινό, με τη μορφή προσωρινής έκθεσης και επίσκεψης στο εργαστήριο του Μουσείου, εκεί όπου παρουσιαζόταν άφθονο υλικό του είδους που σπάνια ή ποτέ δε βλέπουν οι μη-ειδικοί. Επειδή την ημέρα που ορίσθηκε από το Δήμο στα πλαίσια των εκδηλώσεων των "Κορναρείων" η ανασκαφή είχε ήδη τελειώσει πάνω στο λόφο του Πετρά, περίπου δύο χιλιόμετρα ανατολικά της πόλης, οργανώθηκε

και μια φωτογραφική έκθεση, για να δείξει τους αρχαιολόγους την ώρα της δουλειάς τους, με τη χρήση σχεδίων, κατόψεων και φωτογραφιών από την ανασκαφή και την επεξεργασία του υλικού, καθώς και φωτογραφικά στιγμιότυπα του προσωπικού, γεφυρώνοντας έτσι το χάσμα μεταξύ της δουλειάς στο παρόν και της ζωής στο παρελθόν.

Για την ξενάγηση στον αρχαιολογικό χώρο, αποκαλύφθηκαν τμήματα του που κανονικά είναι σκεπασμένα με προστατευτικά καλύμματα, όπως η κεντρική αυλή, η μνημειώδης κλίμακα και το δωμάτιο με το θρανίο με επένδυση κονιάματος. Μερικά απ' αυτά, συχνά απρόσιτα σε άλλους μινωικούς χώρους, εξαιτίας εκτεταμένων αναστηλώσεων, ήταν, και είναι ακόμα, σε φάση συντήρησης στον Πετρά.

Στο Μουσείο Σητείας, η μόνιμη έκθεση συμπληρώθηκε με ευρήματα της ανασκαφικής περιόδου που μόλις είχε λήξει, αφού αυτά είχαν ήδη καταγραφεί, φωτογραφηθεί και μελετηθεί. Η αναδιοργάνωση του διαθέσιμου χώρου έδωσε τη δυνατότητα να περιληφθούν μερικά από τα αρχιτεκτονικά μέλη με τεκτονικά σημεία, μια λίθινη άγκυρα και λίθινες γούρνες. Ετοι ο επισκέπτης είχε την ευκαιρία να παρατηρήσει, με τη βοήθεια και των πινακίδων, καθώς και ενός σύντομου επεξηγηματικού κειμένου σε δύο γλώσσες -στοιχεία που συχνά λείπουν τραγικά στα περισσότερα ελληνικά Μουσεία-, τα δεδομένα που τεκμηριώνουν τον ανακτορικό χαρακτήρα του κεντρικού κτιρίου του Πετρά, διοικητικές επιγραφές, σε iερογλυφική και γραμμική Α γραφή, χαρακτηριστική αρχιτεκτονική, παραγωγή τροφής και αποθήκευση. Η μόνιμη έκθεση περιλαμβάνει επίσης και τη λάρνακα

που βρέθηκε το 1904, δείχνοντας έτσι τη συνέχιση κατοίκησης στο χώρο μέχρι τις τελικές φάσεις του Μινωικού πολιτισμού.

Επιπλέον, μια προσωρινή έκθεση, συνδύαζε ευρήματα παλαιοτέρων ανασκαφικών περιόδων, με τα τελευταία, της ανασκαφής του 1993. Η πήλινη υδρορροή, η μεγαλύτερη που έχει βρεθεί μέχρι σήμερα στην Κρήτη, θύμιζε στον επισκέπτη το λαξευτό αγωγό - ανακτορικό χαρακτηριστικό -, που είχε ήδη δει στον αρχαιολογικό χώρο, όπου ανακαλύφθηκε λίγες βδομάδες νωρίτερα. Η μαύρη πρόχους με εγχάρακτη διακόσμηση από τον Πρωτομινωικό "εργαστηριακό χώρο" κατά μήκος της ανατολικής πλευράς του μεταγενέστερου ανακτόρου, χρησιμεύει για να δείξει τη σημασία του Πετρά στις πρώτες φάσεις του Μινωικού πολιτισμού. Ακόμα παλαιότερη κατοίκηση του χώρου έδειχναν μερικά Νεολιθικά οστρακα από μια θέση στο γειτονικό λόφο, κατεστραμμένη σήμερα, που ανακαλύφθηκε κατά τη διάρκεια της επιφανειακής έρευνας την οποία χρηματοδότησε ο Δήμος Σητείας το 1986, στο πλαίσιο των πολιτιστικών ανταλλαγών με γαλλικές πόλεις. Επίσης η άγκυρα τόνιζε τη σχέση με τη θάλασσα, ένα αγγείο από τα Δωδεκάνησα, οφιανός από τη Μήλο και ένα χάλκινο περιδέραιο, πιθανότατα ανατολιτικής προέλευσης, φώτιζαν τις εξωτερικές σχέσεις του Πετρά στο απόγειο της ακμής του.

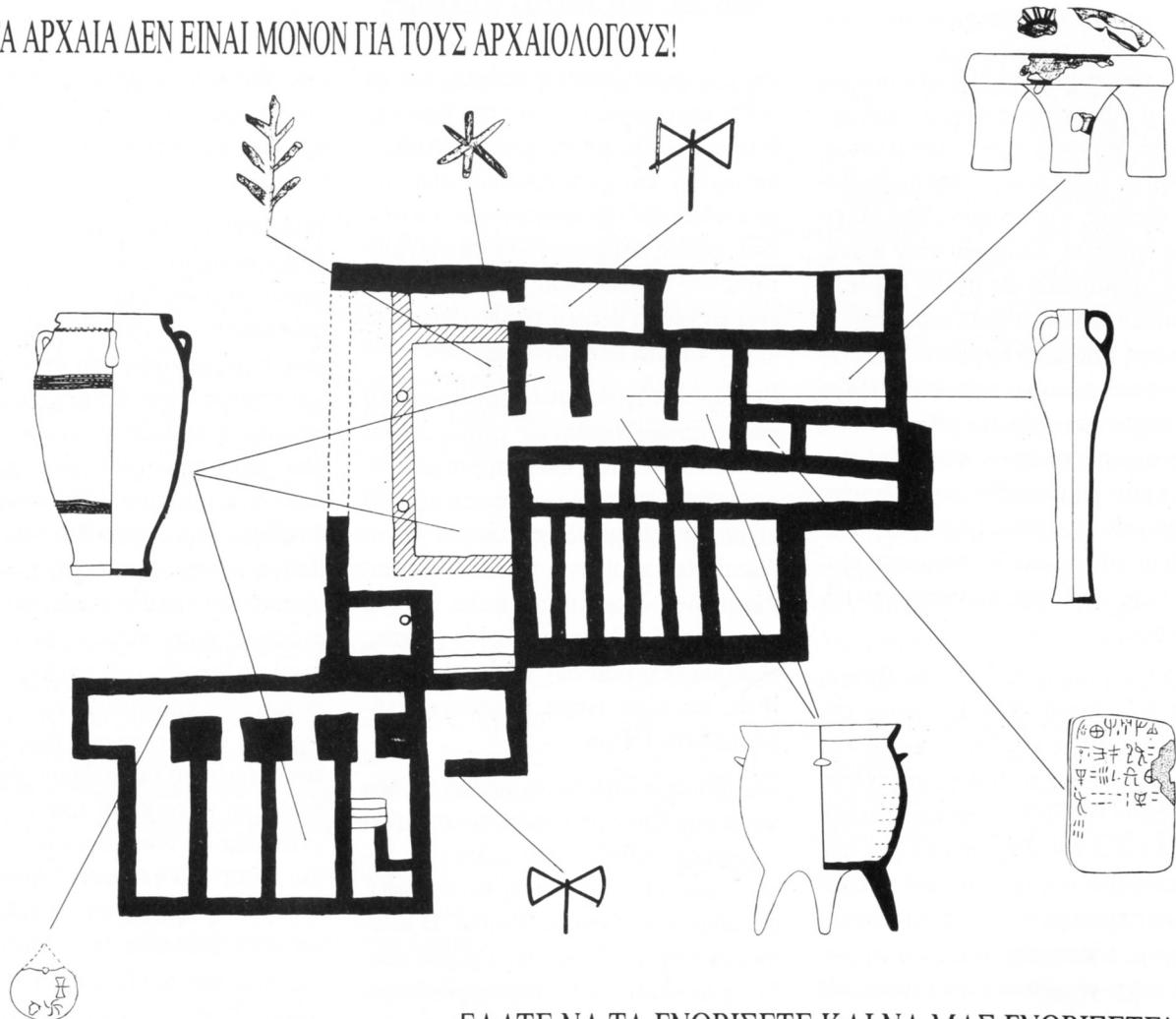
Εξάλλου, το υλικό που εκτέθηκε στο εργαστήριο του Μουσείου Σητείας εξυπηρετούσε πολλούς σκοπούς. Η κυρίως έκθεση αποτελέσθηκε από επιλεγμένα, τυπικά και λιγότερο τυπικά, αγγεία, συχνά ακόσμητα, που επομένως σπάνια αξίζουν την έκθεση στους κυρίως χώ-

ΠΕΤΡΑΣ

Τρίτη 3 Αυγούστου 1993

Ημέρα γνωριμίας με τη μινωική πόλη της Σητείας
και τους ανθρώπους που δουλεύουν γι' αυτήν.

ΤΑ ΑΡΧΑΙΑ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΜΟΝΟΝ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΥΣ!

ΕΛΑΤΕ ΝΑ ΤΑ ΓΝΩΡΙΣΕΤΕ ΚΑΙ ΝΑ ΜΑΣ ΓΝΩΡΙΣΕΤΕ!

Ελάτε στο Μουσείο στις 10 το πρωί.
ΕΚΘΕΣΕΙΣ - ΕΚΠΛΗΞΕΙΣ.
ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΝΑΣΚΑΦΗ
Διάλεξη στην Καζάρμα 9 μ.μ.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- 10.00 π.μ. Επίσκεψη της ανασκαφής της πόλης και του ανακτόρου του Πετρά.
12.00 μ. Επίσκεψη του Μουσείου, φωτογραφή έκθεση, έκθεση εργαλείων ανασκαφής και μελέτης. Εργαστήριο συντήρησης. Γνωριμία με τον τρόπο επεξεργασίας και μελέτης του αρχαιολογικού υλικού.
09.00 μ.μ. Διάλεξη της Διευθύντριας της ανασκαφής Δρ. Μεταξίας Τσιποπούλου στην Καζάρμα.

Οργάνωση: ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΥ ΣΗΤΕΙΑΣ
ΚΔ' ΕΦΟΡΕΙΑ ΠΡΟΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΛΑΣΙΚΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ

ρους ενός Μουσείου. Τα αγγεία αυτά είχαν χρησιμοποιηθεί για την παρασκευή και την κατανάλωση της τροφής, το ποτό, το φωτισμό και τη λατρεία. Η τελευταία παρουσιάζοταν κυρίως δια μέσου μεγάλης ποσότητας άωτων κωνικών κυπέλλων που επιλέχθηκαν για να υπενθυμίσουν τη μαζική εύρεση εκατοντάδων τέτοιων αγγείων το 1991 και 1993. Σε ένα πάγκο εκτέθηκαν μεγαλύτερα αγγεία, συμπεριλαμβανομένων και των τριών ασυνήθιστα υψηλών και ραδινών αμφορέων, ένα σχήμα άγνωστο μέχρι σήμερα έξω από τον Πετρά.

Επίσης έγινε προσπάθεια παρουσίασης της ιστορίας του χώρου, με αναφορά σε χαρακτηριστική επιλογή οστράκων, τα οποία κάλυπταν όλες τις εποχές που μαρτυρούνται στον Πετρά. Η έκθεση αυτή τόνιζε τη σημασία συλλογής, τεκμηρίωσης, ανάλυσης και αποθήκευσης για περαιτέρω μελλοντική μελέτη όλων των ευρημάτων των αρχαιολογικών ανασκαφών. Η χρονολογία των οστράκων του Πετρά ξεκινούσε από τη Νεολιθική εποχή, προχωρώντες δια μέσου όλων των Πρωτομινωικών ρυθμών στις κύριες φάσεις της ανακτορικής ακμής και κατέληγε στο τέλους της Εποχής του Χαλκού, περιλαμβάνοντας και το μοναδικό μέχρι σήμερα γνωστό από το χώρο όστρακο της Υστερομινωικής ΙΙΙΓ. Εδειχνε ακόμα και την ανακατάληψη του χώρου κατά τη Βυζαντινή περίοδο, όταν ο λόφος είχε χρησιμοποιηθεί ως νεκροταφείο.

Στον επισκέπτη της "Ημέρας Γνωριμίας" προσφέρθηκαν κι άλλα "δώρα", μέσω της παρουσίασης των κρεμασμένων υφαντικών βαριδιών, ακριβώς όπως είχαν χρησιμοποιηθεί στους μινωικούς αργαλειούς, των λίθινων εργαλείων, των σχεδίων διαφόρων ευρημάτων σε φυσικό μέγεθος στους τοίχους, αλλά ακόμα και η ευκαιρία να δει τη συντηρήτρια του Πετρά την ώρα της δουλειάς της, καθώς και η δυνατότητα να ρίξει μια ματιά στην αποθήκη του Μουσείου, μέσω της ανοικτής - προστατευμένης με σχοινί πόρτας. Εκεί φυλάσσεται αρχαιολογικό υλικό που δεν έχει δει ποτέ το κοινό, στη διάθεση των σημερινών και μελλοντικών γενεών ερευνητών. Τα ευρήματα της αποθήκης περιλαμβά-

νουν και δύο μεγάλους πίθους από τον Πετρά, που με επίπονη προσπάθεια έχουν συγκολληθεί από εκατοντάδες κομμάτια, ενώ άλλοι οσφάντα ακόμα πίθοι, στοιχείο ενδεικτικό της χωρητικότητας των μεγάλων αποθηκών του ανακτόρου, περιμένουν ακόμα με τη σειρά τους για συντήρηση.

Στην απαριθμηση των δραστηριοτήτων που οργανώθηκαν για την εξοικείωση του κοινού με τη δουλειά των αρχαιολόγων και τα ευρήματά τους, στις 3 Αυγούστου στο Μουσείο Σητείας, δεν πρέπει να παραλείψουμε την αναφορά και στην "παιδική ανασκαφή" στο αίθριο του Μουσείου, όπου δεκάδες παιδάκια είχαν την ευκαιρία να ανακαλύψουν, μέσα σε δύο κιβώτια με άμμο, πραγματικά και χαρακτηριστικά όστρακα του Πετρά και στη συνέχεια να ζωγραφίσουν με μαρκαδόρους. Ακόμα, με σκοπό τη διάλυση του "μυστηρίου" που συχνά επικρατεί γύρω από τους αρχαιολόγους, ο επισκέπτης είχε την ευκαιρία να δει, μπαίνοντας στην αυλή του Μουσείου, εκτεθειμένα τα πολύ απλά και συνηθισμένα εργαλεία που χρησιμοποιούνται στην ανασκαφή και τη μελέτη μας.

Αν και ο πρωταρχικός σκοπός ήταν η προσέγγιση του γενικού κοινού, σε μια απόπειρα να κινηθεί το ενδιαφέρον του για τον εκπληκτικό αρχαιολογικό χώρο που βρίσκεται στην άκρη της κοιλάδας της Σητείας, η "Ημέρα Γνωριμίας" έδωσε την ευκαιρία στους ειδικούς να γνωρίσουν, με ευχάριστο και ανεπίσημο τρόπο, όλη την κλίμακα των ευρημάτων του Πετρά. Πολυάριθμοι ερευνητές, ιδιαίτερα από τις ξένες Αρχαιολογικές Σχολές και Αποστολές που δουλεύουν στην Κρήτη, αποζημιώθηκαν γενναιόδωρα για την επίσκεψή τους στην πόλη, το χώρο και το Μουσείο. Οπως ήταν φυσικό, το ενδιαφέρον τους επικεντρώθηκε στο κεραμεικό υλικό που παρουσιάσθηκε στη χρονολογική έκθεση των οστράκων, ιδιαίτερα αυτό των πρωιμοτέρων μινωικών φάσεων. Αυτές οι μοναδικές ανακαλύψεις έγιναν στις στρωματογραφικές τομές στο χώρο του ανακτόρου, που ξεκίνησαν το 1993 και θα συνεχισθούν το 1994.

Η "Ημέρα Γνωριμίας" κορυφώθηκε με τη διάλεξη, συνοδευόμενη από πλήθος

εγχρώμων διαφανειών, που έδωσε η διευθύντρια της αποστολής Πετρά Δρ. Μεταξία Τσιποπούλου, στο Βενετσιάνικο Φρούριο της Σητείας, την Καζάρμα, παρουσιάζοντας τις ανασκαφές της στην πόλη και το ανάκτορο του Πετρά και τις προσπάθειές της για την κατανόηση του χώρου στο πλαίσιο του οικονομικού και διοικητικού σχήματος της Νεοανακτορικής Ανατολικής Κρήτης. Η διάλεξη αυτή αφιερώθηκε, ως δείγμα ευγνωμοσύνης στον αρχιεργάτη της ανασκαφής. Οι εκδηλώσεις έκλεισαν - αργά τη νύχτα - με το δείπνο που παρέθεσε ο Δήμος, χωρίς την οικονομική στήριξη του οποίου θα ήταν αδύνατη η πραγματοποίηση της "Ημέρας Γνωριμίας", στους διάσημους επισκέπτες και τους συντελεστές της ανασκαφής.

Η γιορτή αυτή, εκτός του ότι αποτέλεσε ένα επίσημο Φόρουμ για επιστημονικές ανταλλαγές απόφεων μεταξύ των πολλών ερευνητών που την παρακολούθησαν, οι οποίες μάλιστα συνεχίσθηκαν από νωρίς το πρωί και της επόμενης ημέρας, αλλά και πολλές συζητήσεις μεταξύ των μη -ειδικών, είχε σκοπό να παρουσιάσει την ίδια την Αρχαιολογία, μέσω ενός συγκεκριμένου και πολύ σημαντικού αρχαιολογικού χώρου, σε όλες τις τις πλευρές, από την ανασκαφή ως την έκθεση στο Μουσείο, οδηγώντας τον επισκέπτη από τις διάφορες φάσεις της συντήρησης, της τεκμηρίωσης, της ανάλυσης και της αποθήκευσης των αντικειμένων και των δεδομένων. Επιχειρήθηκε έτσι να παρουσιασθεί ένα πορτραίτο των αρχαιολόγων και των άλλων ειδικοτήτων που ασχολούνται με το αρχαιολογικό έργο, τόσο ως επιστημόνων του παρόντος, όσο και ως ερευνητών του παρελθόντος, ενώνοντας τους δύο κόσμους με το λεπτό νήμα των ευρημάτων.

Πραγματοποιήθηκε κάτι που για χρόνια δεν ήταν παρά ένα όνειρο και η αρχαία με τη σημερινή Σητεία βρέθηκαν η μια συντροφιά με την άλλη στο λόφο του Πετρά, στο Μουσείο και στο εργαστήριο.

*ο αρχαιολόγος MICHAEL WEDDE εργάζεται στο Σουηδικό Αρχαιολογικό Ινστιτούτο